

1. På lördagarna under äldre tid var det ingen frihet alls. Man arbetade så länge det fanns smälta färdig och ~~den~~ räckte i allmänhet i 48 timmar. Det kallades rundgång och då fick vi alltid arbeta utom under påsk- och julhelgen. Sen blev det bättre när organisationen började; då fick vi sluta klockan 1 på lördagarna. Rundgång innebar att vi fick arbeta från klockan 6 på morgonen till klockan 6 på kvällen och tvärtom.

Under äldre tid ströddes granris på golvet vid de större högtiderna och man skurade med sand för att det skulle bli så vitt som möjligt. Man borstade också med stora kvastar och använde vitmossa som såpa. Det fanns inga mattor i hemman på den tiden utan det var rena golvet. Ja, det var fattigare förr och glasarbetarna hade dåliga löner.

På lördagskvällarna brukade många fara till Nybro för att köpa brännvin. Maten var det inte så noga med utan huvudsakligen var det fylla man använde pengarna till. Många lagade också till starköl och drack det på lördagskvällarna. Ofta fick fruarna gömma sig för sina karlar när de kom hem på nätterna. Det var många som slog sina fruntimmer halvt fördärvade. Ja, det var ett ohejdat supande på den tiden. Det har blivit mycket bättre.

2. Arbete förekom alltid. Vi fick skära glaset själva på den tiden så att nog fanns det arbete också på söndagarna. Senare fick vi särskilda skärare och då slapp vi det arbetet. Det var det vanliga arbetet som utfördes på söndagarna. Men de som sträckte glaset arbetade i

allmänhet så att de var fria på fredagskvällarna och sedan började de inte förrän på tisdagsmorgonen. Men då fick de arbeta desto mer under veckan. Det berodde förstås på hur många smältor det fanns. Söndagsarbetet slutade 1907 när organisationen började. Glasblåsarna organiserade sig rätt sent. De ansåg sig vara för fina för att gå in i någon organisation och det hölls för en chikan att vara organiserad. De hade ju en massa förmåner i natura från bruket. Många av dem gick i hög hatt på söndagarna och åkte fyrspann.

3. Det varierade allt efter smältan när den blev färdig. De dagar vi skulle blåsa fick vi gå upp redan vid tre-tiden. Det var anfångarna som då kom med väckebud till oss medan smältorna tidigare hade väckt anfångarna. Vi började arbetet klockan 4 och då skulle allt vara färdigt för oss; alla verktyg skulle ligga i ordning så att vi slapp syssla med sådant.

4. Måltiderna var det dåligt med. Under måltidsrasterna fick vi spräcka smältorna. Vi fick egentligen aldrig tid att tugga maten utan fick springa till arbetet med tuggorna i munnen. Det fanns inga särskilda måltidstider. Efter femton valsar var det halvrast och efter 25 var det helrast. Då hade vi gjort hälften av arbetet. Sedan blev det ny halvrast efter ytterligare 15 valsar och sedan höll vi tills arbetet var slut för dagen. Måltiderna passades efter arbetet och de här raster-
na. När det var dåligt väder tog det lång tid att få smältorna i ordning och då blev det längre mellan målen.

Söndagsmaten skilde sig inte mycket från vardagarnas. Det var nog 80 % av arbetarna som åt salt sill varje dag. De måste dricka en massa vatten under arbetet för att inte kollapsa och därför måste de dricka för att kunna svettas. Sillarna rullades in i tidningspapper och stektes. Många tog sig en näve salt innan de gick till hyttan för att kunna dricka desto mer. Många drack tills de blev s.k. fällknut d.v.s. de kunde då inte svettas längre utan svimmade av ett tag. Vi blåsare fick ha särskilda skor på oss för att kunna uthärda hettan. Den sten jag stod på var så het att jag kunde koka kaffe på den.

På söndagarna dukades det aldrig, säger aldrig fint på. Man hade i regel bara ett gammalt fällbord i köket, ett slagbord de kallart och där åt man både söndag som vardag.

5. Folk hade vegamössor både söndag som vardag på den tiden. Man brydde sig inte mycket om hur man gick klädd eller hur man såg ut. Det fanns glasblåsare som bara tvättade sig varannan dag och fötterna skall man inte tal~~a~~ om. Fruarna hade ju litet finare kläder på sig på söndagarna när de gick ut. I arbetet var det skillnad på klädseln. Glasblåsarna hade där alltid vita förkläden på sig medan anfangarna hade blåa. Ja, det var så stor rangskillnad att det inte finns dess make i våra dagar. Blåsarna hade rätt att avskeda anfangarna utan vidare men själva kunde de inte avskedas. Det var inte så gott om glasblåsare och det var en riktig tävlan mellan bruken om att få de bästa blåsarna.

ACC. N:R M. 12424:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6. Ja, kyrkan var allt samlingsplatsen mer då än nu. Blåsarna var förstas inte så kyrksamma som bönderna men de åkte allt dit ibland. Det ansågs att man borde gå i kyrkan och sådana som inte gick hölls för ateister. En del var förstas religiösa och tillhörde missionsförbundet och en del var gammalreligiösa och trodde på prästerna. Folk var mycket vidskepliga och det finns ännu sådana som tror på spöken. Det ansågs vara spöken i hyttan och man fick inte tala om spöken när det var mörkt.

Hur ofta folk gick till nattvarden det vet jag inte. Jag har gått bara en gång och det var när jag gick fram för prästen. Några gick kanske när deras barn gick fram för prästen men det var ju bara för syns skull. Många ansåg sig nog inte värdiga att gå till nattvarden. Folk var mycket mer allvarliga på den tiden. Det ansågs vara en stor synd att missbruka Herrens lekamen.

Fruntimren hade alltid silkesduk på huvudet när de gick till nattvarden. Ofta hade de också en kvist ~~xxx~~ lavendel i handen. Karlarna hade sina bästa kläder på sig men det var inte så noga annars hur de såg ut.

7. Blåsarna hade alltid hästskjuts och d t var bönderna som fick köra dem. Det ansågs vara en ära för dem att få köra glasblåsare till kyrkan. De andra gick till fots de få gånger de gick till kyrkan. De var inte så särskilt kyrksamma. Vi gick i Älghults kyrka. Det skulle alltid vara tyst där för det var förenat med böter att störa gudstjänsten. Det var ju tvång bakom allt på den tiden. Man fick sitta var man ville. Det var förstas herr- och damsida. Längst fram satt de stora gubbarna

prästfolket och kyrkvårdarna. Prästen var en som hette Ljungkvist och en kaplan som hetade Lind. Ljungkvist var som en arg poliskonstapel med rackriga frågor när man gick och läste för honom. Jag är nämligen konfirmerad av honom. Han slog oss om vi var odygdiga på något sätt och han slog redigt hårt så att det kändes. Ja, han kunde bli grymmandes arg. Ibland höll han långa förmaningstal och då talde han så att tårarna rann på oss. Oftast talade han då till oss om frestelser och helvetet: "Akta Er så att ni inte trillar i helvetet. Livet är som att gå på en tunn glastruta. Brister den så ligger helvetet där nedanför och griper tag i en". Han var ystligt ekonomisk av sig. Prästtunnan kunde aldrig bli tillräcklig full för honom. Dessutom var en rackare till att kunna spotta. Jag tror att han kunde märka en flskhals på tio meters håll. Han var mycket noga när vi konfirmerade s. Var det någon som inte kunde så blev han avsatt och fick gå nästa år i stället. En pojk, minns jag fick aldrig gå fram för han var litet efterbliven och kunde aldrig lära sig något. Han fick förbli hedning så länge han levde den stackaren.

8. Ja, när det kom någon svavelpredikant så hände det att man samlades i något hem. Här var en som hetade Danielsson som samlade folket i en bondgård här nere. Han skrek och levde som om han var tokig. Det var rent hemskt att höra honom; han höll jämt på med sitt djävulspråk. Han ville skrämma folket ur helvetet. Folk visste ju inte på den tiden att helvetet bara finns i Schweiz /sagesmannen har antagligen sett ett frimärke från detta land på vilket det står Helvetia/.

Tidigare fanns det s.k. gamla läsare. Min far var en sådan och han sjöng psalmer och regerade värre med sitt läsande. Här fanns en gammal som hetade Karl Pettersson och han samlade mycket folk om söndagarna. Han brukade visst då läsa ur någon gammal postilla. När det var någon död så brukade han läsa ut liket. Han kallades vekastapäst.

9. Hyttan var samlingsplatsen på söndagarna. Där spelades kort och myll. I hemmet förekom inget särskilt på söndagarna. Ibland kanske man spelade ~~krekke~~. Någon husandakt förekom inte vad jag vet.

Böckerna var huvudsakligen romanlitteratur t.ex. Furstesönens kärleks-saga, Tusen och en natt. Jack Londons böcker lästes rätt mycket.

Tidningen Ljud var vanlig i hemmen på den tiden. Dagliga tidningar fanns ju också som Växjöbladet, Smålandsposten och Oskarshamnsposten. Dessutom fanns det en sådan där skandaltidning som hetade Fäderneslandet.

Det var en omoralisk tidning efter dåtida begrepp. Hjalmar Brantings tidning Arbetet var det många som läste när den kom ut.

10. På söndags och lördagskvällar var det dans i hyttan efter drag-spelsmusik. Dessutom var det ofta dans vid vägskaalen. Ungdomen kunde gå milavis för att få dansa. Även utflykter förekom. Ofta åkte man ut på sjön till någon ö och det var tillåtet att fiska var som helst på den tiden. Men det var inga större sällskap som gav sig ut. Men vid mid-sommar brukade ungdomarna åka ut och leva naturliv på ett riktigt vis. Det var inga lösa fruntimmer som vi då hade med oss; det hölls för en väldig skam om någon fick ett oäkta barn.

11.De gifta slog sig inte gärna ilag med de ogifta.De äldre var mest ute och fiskade på söndagarna och när de var lediga.De som använde sprit söp så ofta de kom åt och de religiösa höll sig för sig själva.

12.Det var väl inte många som tyckte att det var synd att dansa.

Alla var av naturen upplagda för dans.Man dansade vals,polkett,masurka,gallopp och många andra slags danser.Gallopp var det roligaste jag visste.Men man höll spel om pengar för att vara synd.Det anser man väl än i dag förstås.Att spela på skoj var ju ingen synd.Glasblåsarfruarna spelade mycket om nätterna för att hålla sig vakna när gubbarna hade nattskift.

Det var många som söp ihjäl sig på den tiden.Många slagsmål och mord förekom genom spriten.Dessutom fördärvade de som söp alla pengarna så att det knappast fanns till mat och kläder i huset.Så nog var det synd att dricka sprit.Nykterhetsrörelsen arbetade under svåra förhållanden i början.Jag har själv varit nykterist så jag vet hur det var.De som ville ha kvar fyllet de slog sönder vår lokal och hadeslagsmål med oss,så impopulära var vi.

Missionsförbundet var visst mycket i ropet på dentiden.Det var särskilt en predikant från Kalmar som tjusade till fruntimren med sina sånger som slog an redigt.De frikyrkliga fick ju t.o.m. medhåll från prästerna och många av de högre klasserna höll sig till dem.

Det var ett gott förhållande mellan arbetare och arbetsgivare.Patronen såg alla upp till med vördnad och han hölls för att vara en riktig gud.Ja,det finns ingen drottning i Stockholm som hölls så högt som

ACC. N:R

M. 12424:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

han. Han åkte alltid i paradvagn och umgicks bara med glasblåsarna. Alla tvister löstes alltid på god väg utan några organisationer på den tiden. Patronen nekade aldrig blåsarna när de ville ha påökt. De var ju oumbärliga. Några strejker förekom därför aldrig förän organisationen kom. Dessa strejker var ett otyg. Brukspatronen agiterade väldigt mot socialdemokraterna och arbetarna trodde väl mest på vad han sa.

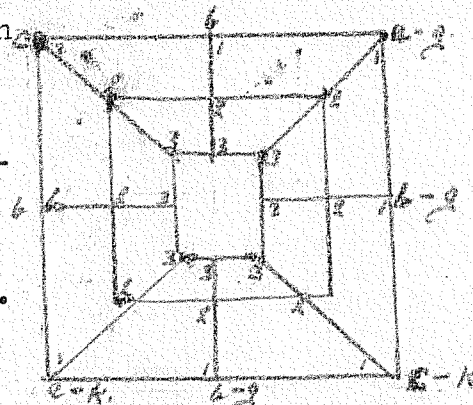
Det var bara blåsarna som kunde begära högre löner. Kom någon annan och begärde det så barkade det löst på allvar. Det var många som blev uppsagda för att de vågade begära några kronor mer i lön.

MYLL-SPELET

9.

Spelades i hyttan. Med krita uppritades på hyttgolvet tre kvadrater; innerst en liten kvadrat, utanför denna en större och till sist en stor som täckte de båda andra.

Linjer drogs från ytterkvadraternas fyra hörn och sidor på så sätt som bilden anger.

g = glasbit.
k = kritbit.

I spelet deltog två personer. Den ene motspelaren hade 9 glasbitar den andre hade lika ^{9 styck} antal kritbitar. Spelet gick ut på att man skulle placera sina brickor (glas- resp. kritbitarna) i rad vid skärningspunkterna a, b, c; resp. 1, 2, 3. För att förhindra detta måste motspelaren göra motdrag genom att placera sina brickor så att den andres brickor inte ^{kämda} ~~kommer~~ komma i ~~xxx~~ rad. Ex. se bilden.